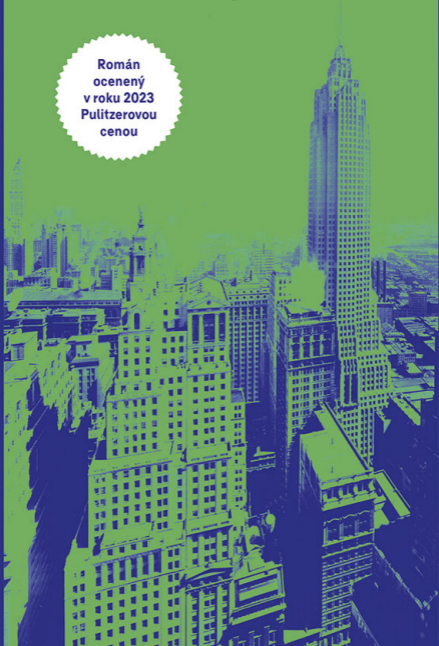

Hernan
Diaz

Dôvera

Román
ocenený
v roku 2023
Pulitzerovou
cenou

**Hernan
Diaz**

Dôvera

ODEON

Hernan Diaz

Dôvera

Preložil Vladislav Gális

Hernan Diaz
TRUST

TRUST © 2022 Hernan Diaz
First published by Riverhead Books
Translation rights arranged by AJA Anna Jarota Agency
and The Clegg Agency, Inc., USA.
All rights reserved.
Translation © 2024 by Vladislav Gális
Jacket design © 2024 by Nikola Janíčková
Slovak edition © 2024 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-9418-9

Venujem Anne, Else, Marine a Ane

Dôvera

Obsah

ZÁVÄZKY	13
<i>Harold Vanner</i>	
MÔJ ŽIVOT	139
<i>Andrew Bevel</i>	
PAMÄTI SPAMÄTI	205
<i>Ida Partenzová</i>	
ZÚČTOVANIE	379
<i>Mildred Bevelová</i>	

Závazky

Román

Harold Vanner

JEDNA

Kedže Benjamin Rask sa od narodenia tešil takmer každej nožnej výhode, jedným z mála priviležií, ktoré mu boli odopreté, bol hrdinský vzostup: jeho príbeh nebol príbehom o odolnosti a vytrvalosti ani príbehom o nezlomnej vôli, ktorá si takmer výhradne z trosky ukuje zlatý osud. Podľa zadnej časti raskovskej rodinnej Biblie sa predkovia jeho otca v roku 1662 presťahovali z Kodane do Glasgowa, kde začali obchodovať s tabakom z kolónií. Počas nasledujúceho storočia ich podnik prosperoval a rozšíril sa natoľko, že časť rodiny sa presťahovala do Ameriky, aby mohli lepšie dozerať na dodávateľov a mať kontrolu nad všetkými aspektmi produkcie. O tri generácie neskôr Benjaminov otec Solomon vyplatil všetkých príbuzných a vonkajších investorov. Pod jeho vedením firma ďalej prosperovala a onedlho sa stal jedným z najvýznamnejších obchodníkov s tabakom na Východnom pobreží. Mal síce v ponuke produkty

najlepších dodávateľov na kontinente, ale kľúčom k Solomonovmu úspechu nebola ani tak kvalita tovaru, ako jeho schopnosť využiť očividný fakt: tabak mal, samozrejme, svoju epikurejskú stránku, ale väčšina mužov fajčila preto, aby sa mohli rozprávať s ďalšími mužmi. Solomon Rask preto poskytoval nielen najlepšie cigary, cigarky a tabakové zmesi do fajok, ale aj (a najmä) skvelý rozhovor a politické konexie. Vo svojej podnikateľskej oblasti sa vyšplhal na vrchol a zabezpečil si tam pevné postavenie vďaka svojej spoločenskej povahe a priateľstvám, ktoré sa pestovali vo fajčiarni, kde si vychutnával figurado s častou najvýznamnejších zákazníkov, medzi ktorých počítal Grovera Clevelanda, Williama Zacharyho Irvinga a Johna Pierponta Morgana.

Vo svojom najúspešnejšom období si Solomon dal postaviť dom na Západnej 17. ulici, ktorý dokončili, práve keď sa narodil Benjamin. No Solomona vídali v newyorskom rodinnom sídle zriedka. Chodil pracovne z jednej plantáže na druhú a stále dozeral na tabakové továrne alebo navštevoval obchodných partnerov vo Virgínii, v Severnej Karolíne a v Karibiku. Dokonca vlastnil malú haciendu na Kube, kde trávil veľkú časť zimy. Chýry o jeho živote na ostrove mu zabezpečili povest' dobrodruha s exotickými chůtkami, čo bolo v jeho podnikateľskej oblasti výhodou.

Pani Wilhelmina Rasková do manželovho kubánskeho sídla nikdy nevkročila. Aj ona opúšťala nadhlo New York, odchádzala vždy, keď sa Solomon vrátil, a celé ročné obdobia trávila v letných domoch svojich priateľiek na východnom brehu Hudsonu alebo v ich chatách v Newporte. Jediné, čo mala so Solomonom viditeľne spoločné, bola vášeň k cigarám, ktoré nutkavo fajčila. Keďže u dámy to bol veľmi netypický zdroj slasti, venovala sa mu len v súkromí, v spoločnosti priateľiek. To však nebolo

prekážkou, keďže nimi bola obklopená stále. Willie, ako ju priateľky volali, patrila do súdržnej skupiny žien, ktorá predstavovala akýsi kočovnícky kmeň. Neboli len z New Yorku, ale aj z Washingtonu, Filadelfie, Providence, Bostonu a dokonca až z Chicaga. Presúvali sa vo svorke, navštevovali svoje domy a dovolenkové bývanie podľa ročných období – Západná 17. ulica bola ich útočiskom vždy niekoľko mesiacov od konca septembra, keď sa Solomon zdržiaval vo svojej haciende. No bez ohľadu na to, v ktorej časti krajiny dámy práve prebývali, vždy držali pokope a tvorili nepreniknuteľný kruh.

Benjamin sa väčšinou zdržiaval vo svojej izbe a v izbách svojich pestúnok, takže mal len vágnu predstavu o ostatných častiach domu, v ktorom vyrastal. Keď tam bývala jeho mama s kamarátkami, nepúšťali ho do izieb, kde do noci fajčili, hrali karty a pili sauterneské víno; keď odišli, hlavné poschodia sa zmenili na matný rad okien s okenicami, nábytku a lustrov zakrytých nafúknutými plachtami. Všetky jeho pestúanky a guvernanky tvrdili, že je vzorné dieťa, a potvrdzovali to aj všetci jeho tóri. U nikoho sa spôsoby, inteligencia a poslušnosť neskombinovali tak harmonicky ako u tohto mierneho dieťaťa. Jediným nedostatkom, aký po dlhom hľadaní dokázali nájsť niektorí z jeho prvých mentorov, bola Benjaminova neochota stýkať sa s inými deťmi. Keď jeden tútor pripísal nedostatok priateľov svojho žiaka jeho ustráchanosti, Solomon nad tým mávol rukou a vyhlásil, že z chlapca sa len stáva svojský človek.

Detstvo strávené osamote ho nepripravilo na internátnu školu. Počas prvého polroka sa v nej stal terčom každodenného ponižovania a malých krutostí. Časom však jeho spolužiaci zistili, že jeho pasivita z neho robí neuspokojujúcu obeť, a dali mu pokoj. Benjamin sa s nikým

nebavil a vynikal, hoci bez nadšenia, v každom predmete. Na konci každého školského roka, keď mu učitelia odovzdali všemožné pochvaly a pocty, mu vždy pripomenuli, že jedného dňa bude určite robiť akadémii veľkú česť.

Počas záverečného školského roka jeho otec zomrel na zlyhanie srdca. Na pohrebe v New Yorku príbuzní aj známi obdivovali, ako sa Benjamin drží, ale v skutočnosti žiaľ iba poskytol jeho vrozeným sklonom spoločensky uznávanú formu. Chlapec prekvapil právnikov a bankárov svojho otca predčasnou vyspelosťou, keď požiadal o možnosť preštudovať si poslednú vôľu a všetky finančné dokumenty s ňou spojené. Pán Rask bol svedomitý, pedantný človek a jeho syn nenašiel v dokumentoch žiadnu chybu. Keď uzavrel túto záležitosť a vedel, čo môže očakávať, keď dosiahne plnoletosť a prevezme dedičstvo, vrátil sa do New Hampshiru dokončiť školu.

Jeho matka strávila krátke obdobie vdovstva s priateľkami na Rhode Islande. Vybrala sa tam v máji, krátko pred Benjaminovou promóciou, a koncom leta zomrela na rozdutie pľúc. Rodina a priatelia, ktorí sa zúčastnili na tomto druhom, oveľa skromnejšom pohrebe, v podstate nevedeli, ako sa majú zhovárať s mladým mužom, ktorý v priebehu niekoľkých mesiacov úplne osirel. Našťastie bolo treba prebrať mnoho praktických záležitostí – trusty, vykonávateľov pozostalosti a právne povinnosti v súvislosti s vybavovaním dedičstva.

Benjaminova skúsenosť univerzitného študenta bola ozvenou jeho školáckych rokov. Prejavoval navlas rovnaké nedostatky aj talenty, ale tentoraz sa zdalo, že sa uňho vyvinula akási chladná záľuba v tom prvom a potláčané pohrdanie tým druhým. Vyzeralo to tak, že niektoré výstrednejšie črty jeho rodiny sa uňho skončili. Ani sa nemohol viac líšiť od svojho otca, ktorý sa stal stredobodom

pozornosti v každej miestnosti, do ktorej vošiel, a priťahoval všetkých v nej ako magnet. A nemal vôbec nič spoločné so svojou matkou, ktorá pravdepodobne nestrávila ani jediný deň života osamote. Táto odlišnosť od rodičov sa ešte vystupňovala po promócií. Benjamin sa vrátil z Nového Anglicka do New Yorku a neuspel tam, kde sa väčšine jeho známych darilo – pri športe bol nemotorný, ako člen klubov apatický, pil bez zápalu, hazardné hry hral bez nadšenia, miloval bez vášne. Dokonca ani nefajčil – on, ktorý vďačil za svoje dedičstvo tabaku. Tí, čo ho označovali za prehnane striedmeho, nechápali, že v skutočnosti nemá chute, ktoré by mohol potláčať.

PODNIKANIE S TABAKOM vari ani nemohlo byť pre Benjamina menej zaujímavé. Nepáčil sa mu ani produkt – to primitívne šlukovanie a bafkanie, divošská fascinácia dymom, trpkosladký pach zhnitých listov –, ani žoviálnosť okolo neho, ktorá jeho otca tak bavila a tak šikovne ju využíval. Nič v ňom nevyvolávalo väčšiu nechúť ako zahmlené sprihanectvo fajčiarnie. Napriek najúprimnejšej snahe sa mu ani trochu nedarilo vášnivo hájiť prednosti lonsdalu pred diademou a nedokázal s nadšením, aké človeku poskytnie len skúsenosť z prvej ruky, ospevovať robustos zo svojho pozemku vo Vuelta Abajo. Plantáže, sušiarne a továrne patrili do vzdialeného sveta, ktorý nemal záujem spoznať. Ako prvý by priznal, že je otrasným ambasádorom firmy, preto jej každodennú prevádzku delegoval na manažéra, ktorý dve desaťročia verne slúžil jeho otcovi. Napriek jeho rade Benjamin cez agentov, s ktorými sa nikdy osobne nestretol, predal pod cenu otcovu kubánsku haciendu so všetkým, čo v nej bolo, dokonca ani nespravil súpis inventáru. Jeho bankár investoval získané peniaze do akciového trhu spolu s ostatnými úsporami.

Prešlo zopár rokov stagnácie, počas ktorých si Benjamin bez väčšej chuti skúsil založiť niekoľko zbierok (mince, porcelán, priatelía), pohrával sa s hypochondriou, pokúsil sa v sebe vyvolať nadšenie pre kone a nepodarilo sa mu stať dandym.

Začal ho omínať čas.

Navzdory svojim skutočným sklonom začal plánovať cestu do Európy. Všetko, čo ho na starom kontinente zaujímalo, sa už naučil z kníh; zažiť tie veci a miesta preňho nebolo dôležité. A netešilo ho, že bude celé dni zavretý na lodi s cudzími ľuďmi. Predsa si však povedal, že ak má

niekedy odísť, toto je tá pravá chvíľa: v New Yorku vládla veľmi chmúrna atmosféra, dôsledok finančnej krízy a z nej vyplývajúcej ekonomickej recesie, ktorá posledné dva roky pohlcovala krajinu. Keďže ho pokles priamo nezasiahol, len matne si uvedomoval jeho dôvody – mal pocit, že všetko sa to začalo prasknutím železničnej bubliny, ktorú čosi spájalo s následným pádom cien striebra a ten zase viedol k vystupňovanému dopytu po zlate, čo malo za následok krach množstva bánk počas toho, čo získalo názov panika roku 1893. Nech už bol skutočný sled udalostí akýkoľvek, nerobil si z nich ťažkú hlavu. Bral to tak, že trhy oscilujú, a bol presvedčený, že dnešné straty sa premenia na zajtrajšie zisky. Finančná kríza – najhoršia od dlhej depresie pred dvoch desaťročí – ho od cesty do Európy neodradila, práveže ho k nej silne podnietila.

Benjamin sa už-už chystal určiť presný dátum cesty, keď mu jeho bankár oznámil, že cez určité „konexie“ sa mu podarilo upísať dlhopisy emitované na obnovu národných zlatých rezerv, keďže ich vyčerpanie spôsobilo mnohým bankám nesolventnosť. Celá emisia sa vypredala za pol hodiny a Rask mal do týždňa slušný zisk. Nezaslúžené šťastie v podobe priaznivých politických posunov a fluktuácií na trhu viedlo k náhlemu a zdanlivo spontánnemu vzrastu Benjaminovho úctyhodného dedičstva, ktoré nikdy neplánoval rozšíriť. No keď to preňho náhoda vybavila, objavil vo svojom jadre hlad, o ktorom nevedel, kým ten hlad nedostal dostatočne veľkú návnadu, čo ho oživila. Európa musela počkať.

Raskove aktíva sa nachádzali v konzervatívnej starostlivosti firmy J. S. Winslow & Co., ktorá vždy spravovala rodné podnikanie. Firmu, ktorú založil jeden z priateľov jeho otca, mal teraz v rukách John S. Winslow Jr., ktorému sa opakovane nepodarilo s Benjaminom spriatelieť. Vzťah

medzi týmito dvoma mladými mužmi bol v dôsledku toho trochu rozpačitý. Ale aj tak úzko spolupracovali – hoci len cez správy alebo telefonicky, keďže Benjamin dával prednosť obidvom spôsobom pred nadbytočnými a namáhavo žoviálnymi osobnými stretnutiami.

Benjamin sa čoskoro stal majstrom v čítaní telegrafických správ, nachádzal vzorce, prepájal ich a objavoval skryté náhodné súvislosti medzi zdanlivo nesúvisiacimi tendenciami. Winslow, ktorý si uvedomil, že jeho klient má talent, prezentoval veci tajomnejšie, než v skutočnosti boli, a odmietal jeho predpovede. Rask začal napriek tomu robiť vlastné rozhodnutia, väčšinou v rozpore s radami firmy. Priťahovali ho krátkodobé investície a dával Winslowovi inštrukcie, aby robil vysoko rizikové obchody s opciami, termínovými kontraktmi a ďalšími špekulatívnymi nástrojmi. Winslow ho zásadne vyzýval k opatrnosti a protestoval proti jeho ľahkomyselným plánom: odmietal dostať Benjamína do pozície, v ktorej by mohol riskantnými špekuláciami prísť o kapitál. Winslowa však viac než klientov majetok zaujímal vonkajší dojem a túžil zachovať určité finančné dekórum: napokon, ako raz povedal – a plytko sa zasmial na vlastnom vtipe –, keď už, tak je účtovník, nie maklér, a na starosti má finančnú inštitúciu, nie kasíno. Od otca prevzal povest' rozumného investora a bol rozhodnutý ctiť jeho odkaz. Napokon sa však vždy zariadil podľa Raskových pokynov a ponechal si províziu.

Rask, načisto znechutený poradcovými škrupulami a pomalosťou, sa do roka rozhodol obchodovať na vlastnú päsť a Winslowa prepustil. To, že preťal zväzky s rodinou, ktorá mala dve generácie tak blízko k jeho rodine, bolo pridanou hodnotou k pocitu skutočného úspechu, ktorý Rask zažil prvýkrát v živote, keď vzal svoj osud do vlastných rúk.